

Inspectie dierenwelzijn gebaseerd op feiten en omstandigheden

NVWA-controle is niet zwart-wit

‘Het doel van de inspecties is het opheffen en voorkomen van herhaling van overtredingen en risicovolle situaties’, staat te lezen op de website van de NVWA. Deze inspecties worden niet door alle veehouders gewaardeerd. Pig Business sprak met inspecteurs en ging mee op inspectie om te zien hoe een inspectie tot stand komt.

Het ontbreken van afleidingsmateriaal is een overtreding en kan afhankelijk van de omstandigheden grote gevolgen hebben.

Interventiebeleid

De NVWA-inspecteur let bij een inspectie op alle punten die zijn beschreven in het interventiebeleid. In dit stuk staan alle normen waaraan een varkenshouderij moet voldoen. Ook worden de maatregelen beschreven die bij het niet voldoen aan de norm worden ingezet.

Het interventiebeleid van de NVWA is te vinden op www.pigbusiness.nl

In april werd het bedrijf van de familie Wassink in Markelo door RVO.nl overgenomen. Volgens de familie en een aantal bronnen rond het bedrijf is de oorzaak een uit de hand gelopen persoonlijke vete met de inspecteur. Volgens de NVWA was de overname het gevolg van herhaaldelijke constatering van overvolle mestkelders en het onthouden van zorg aan de dieren. In de zoektocht naar de werkwijze van de NVWA blijkt dat er maar weinig veehouders zijn die openlijk over hun relatie met de overheidsinstantie willen praten. Ze zijn bang voor extra controles als hun naam wordt gepubliceerd. Pig Business ging op uitnodiging van de NVWA met inspecteur Pieter Goossens en dierenarts Esther van Nes mee op een onaangekondigde inspectie (zie kader).

Mensenwerk

Een inspectie door de NVWA is mensenwerk. De inspecteurs lopen door het bedrijf met in hun hoofd de punten van het interventiebeleid. In het interventiebeleid, zie www.pigbusiness.nl, staat precies omschreven waar een bedrijf aan moet voldoen en wat de consequenties zijn als het bedrijf niet voldoet.

Maar een overtreding kan in het ene geval grotere gevolgen hebben dan in het andere geval. NVWA-inspecteur Pieter Goossens geeft aan dat er een grijs gebied is. Ontbrekend afleidingsmateriaal in één hok kan op het ene bedrijf een herstelbrief opleveren, op het andere bedrijf blijft het bij een mondelinge waarschuwing. Niet alleen de staat van de rest van het bedrijf, ook de inspecteur die je treft, kan het verschil maken. „In principe ben je al in overtreding als één dier afleidingsmateriaal mist”, meldt NVWA-dierenarts Esther

van Nes stellig. De woordvoerder beaamt dit: „Als één dier er slecht aan toe is, kan dit al grote gevolgen hebben.” Goossens laat merken dat het niet zwart-wit is. Er volgt geen herstelbrief als hij het gevoel heeft dat de veehouder welwillend is en er voor gaat zorgen dat het in orde komt. „Als ik twijfel, krijgt hij een herstelbrief.” En wanneer er op een bedrijf overtredingen zijn die 1.000 van de 3.000 dieren treffen, dan moet de inspecteur wel actie ondernemen. „Er wordt niet zwart-wit naar de regeling gekeken, maar zoveel mogelijk naar het hele bedrijf”, vult NVWA-woordvoerder Tjitte Mastenbroek aan. Na een bedrijfsbezoek tekent de inspecteur zijn bevindingen op in een rapport. Dit rapport wordt vervolgens getoetst door zijn collega's. Goossens: „Dit houdt ons scherp.” De dierenartsen en inspecteurs die bij de NVWA werkzaam zijn, volgen regelmatig bijscholingen die zij onderling delen en nodigen zo nu en dan ook een expert uit om op de hoogte te blijven.

Kwart krijgt herinspectie

In 2014 werden er 421 inspecties bij varkensbedrijven uitgevoerd, daarbij controleert de NVWA op welzijn, diergeneesmiddelen, mest en diervoeder. 111 van de bedrijven kregen als gevolg van overtredingen te maken met één of meerdere herinspecties. Goossens geeft aan dat er de laatste tijd vaker problemen worden geconstateerd. „Het is duidelijk zichtbaar dat het niet goed gaat in de sector, investeringen worden uitgesteld.”

In Nederland zijn er drie teams van ongeveer vijftien inspecteurs belast met de inspecties binnen de varkenshouderij. Daarbij wordt er

ook nog gebruik gemaakt van twee teams van elk ongeveer vijf dierenartsen en tien inspecteurs die specifieke inspecties doen op het gebied van dierenwelzijn. Deze dierenwelzijns-teams zijn belast met onder meer het controleren van de 300 tot 350 'aandachtsbedrijven' in zowel de melkvee- als de varkenshouderij. Mastenbroek geeft uitleg over de term aandachtsbedrijven: „Dat zijn bedrijven die bij de NVWA in beeld zijn, omdat de NVWA weet dat er op deze bedrijven een serieus risico op dierverwaarlozing bestaat.” Om het dierenwelzijn op deze bedrijven te waarborgen, worden deze bedrijven regelmatig geïnspecteerd en zo nodig worden er maatregelen opgelegd. Een bedrijf kan pas van deze lijst worden afgevoerd als er voldoende vertrouwen bestaat in een structurele verbetering. De inspecteur en dierenarts geven aan dat deze bedrijven niet te specificeren zijn op het aantal aanwezige dieren. „We merken wel dat het vaak bedrijven zijn van vijftigplussers.”

Onaangekondigde bezoeken

De inspecties zijn onaangekondigd, omdat dit een eis vanuit de EU is. Zo ziet de inspecteur het bedrijf in de dagelijkse staat. Zo'n onaangekondigde inspectie wordt niet door alle ondernemers gewaardeerd. Een oud-inspecteur, die met Pig Business zijn ervaringen deelt, weet te vertellen dat een inspectie leidt tot schrik en een soort van paniek bij de ondernemers. Het voelt, volgens de oud-inspecteur, voor de veehouder alsof hij in alle onschuld, met de auto wordt staande gehouden door de politie, alleen dan nog veel heftiger. Een inspecteur breekt in in de wereld van de veehouder. Deze inspecteur deed jaren geleden aangekondigd- ▶

de inspecties en zelfs dan was er volgens hem sprake van een schrikreactie. Woordvoerders van de NWWA geven aan dat het hun ervaring is dat de inspecties in goede harmonie verlopen. Goossens vertelt dat het wel eens voorkomt dat veehouder en inspecteur met elkaar in de clinch komen. In zo'n geval kan de inspecteur het besluit nemen om in het vervolg een collega te sturen. „En ook de veehouder kan richting de NWWA aangeven dat hij liever een andere inspecteur ziet”, zegt Goossens. De NWWA-woordvoerder vult later deze uitspraak aan. „Het is niet zo dat een veehouder bij de NWWA een verzoek om een nieuwe inspecteur kan indienen. Bij klachten of vervelende situaties kan het wel verstandig zijn de volgende keer iemand anders te laten gaan.” Goossens geeft aan dat er ook echt wel te praten is over een inspectie wanneer het echt niet uitkomt. Als voorbeeld noemt de inspecteur mensen die net hebben gehoord dat een

familiedid kanker heeft. „Dan ga je een andere keer terug.”

Op het ene bedrijf is er maar eens in de tien jaar een inspectie, op een ander komt de NWWA bijna maandelijks. Het verschil wordt onder andere gemaakt door het onderwerp waarop de NWWA de bedrijven selecteert.

„Nu zijn we bijvoorbeeld aan het controleren op bedrijven onder de honderd zeugen.” Ook het verleden speelt een rol. Een bedrijf waar problemen zijn geconstateerd, krijgt vaker bezoek.

Erfbetreders

Naast de inspecties volgens de NWWA-selectie kan het ook zo zijn dat een bedrijf een inspectie krijgt doordat een erfbetreder, een burger of het slachthuis een melding maakt. Hoewel er door het convenant 'Signalering dierverwaarlozing', dat in 2012 werd ondertekend door bedrijven, banken

en overheidsorganisaties, meer aandacht is voor dierverwaarlozing. Er komen nog maar weinig meldingen van erfbetreders, zoals dierenartsen, veevoederleveranciers en handelaren, binnen. In 2014 waren er 45 meldingen bij het Vertrouwensloket Welzijn Landbouwhuisdieren waarvan er 10 aanleiding waren voor een bezoek door de NWWA. Dit aantal is volgens de NWWA relatief laag, mede gelet op het aantal verwaarlozingszaken dat de inspectiedienst in haar reguliere toezicht tegenkomt. Erfbetreders willen volgens de inspecteurs toch liever niet hun klanten verlinken. „Een voederleverancier die rekeningen niet betaald krijgt en daarop stopt met het leveren van voer kan natuurlijk een voorzichtige conclusie trekken”, meent Goossens.

Bij de bedrijven die in de stopperregeling zitten, treffen de inspecteurs ook problemen aan. Bedrijven met bijvoorbeeld een kapotte

Inspectie op een varkensbedrijf

Op het bedrijf van Twan Dirks in Loon op Zand werd op 11 augustus een herinspectie gedaan. De varkenshouder hield zich bij de laatste controle niet aan de vierdageneis. Het bedrijf zit in de knelgevallenregeling en kreeg daarom, onder voorwaarden, ontheffing. Pig Business mocht mee op deze inspectie die toch bij de varkenshouder werd aangekondigd, omdat de aanwezigheid van een journalist zou kunnen afschrikken.

Bij deze inspectie staat het naleven van de vierdageneis centraal, maar ook de rest van het bedrijf wordt nog een keer nagelopen. Voordat het bezoek begint, gaat iedereen onder de douche, Twan Dirks werkt met een strikt hygiëneprotocol en daar ontkomen NWWA-inspecteurs ook niet aan. Daarna maakt NWWA-inspecteur Pieter Goossens duidelijk dat de inspecteur en dierenarts te gast zijn op het bedrijf en dat het bedrijf wordt doorlopen op een volgorde die de varkenshouder normaliter ook hanteert. In principe wil de inspecteur alle afdelingen zien, niet perse alle hokken, als ze maar een beetje vergelijkbaar zijn.

In de dekstal kan Dirks de zeugen voor het deksten laten lopen om alvast de rangordegevechten plaats te laten vinden. „Toen we deze methode in de oude stal testten ging dat prima.” Dirks is van zijn plan teruggekomen, omdat de jonge zeugen zo hard het gevecht in gaan dat ze schade oplopen aan het beenwerk. De inspecteur geeft zijn akkoord voor de dekstal, voor de zeugen tót vier dagen dracht. Langer mogen ze niet in deze afdeling lopen, omdat het aandeel aaneengesloten dichte vloer te klein is. Na vier dagen moeten

de zeugen dus naar de dragende-zeugenafdeling.

Daar heeft Dirks gelukkig ruimte voor en daarmee kan de reden voor de herinspectie worden afgesloten. Goossens zal in zijn rapport naar de juridische afdeling aangeven dat wat hem betreft de last onder dwangsom er af mag.

Behandelplan

Dan wordt de ronde door de rest van het bedrijf vervolgd. Bij de dragende zeugen komt de inspecteur een kreupele zeug tegen, ze heeft moeite om in de benen te komen. De dierenarts en inspecteur van de NWWA geven aan dat dit dier apart gezet moet worden. Dirks geeft aan dat hij haar in een box in de dekstal kan zetten. Voor deze zeug is dat een prima oplossing, ook omdat ze anders over drie dagen naar de kraamstal zou gaan. In een box heeft de zeug steun bij het opstaan. Maar Goossens geeft wel aan dat het eigenlijk niet mag, een dier dat apart wordt gezet, moet zich wel om kunnen draaien en dat kan niet in een dekbox. Dirks moet van de dierenarts wel op zoek naar een oplossing voor het apart zetten van zieke dieren.

In de kraamstal heeft Dirks geïnvesteerd in opklapbare kraamhokken. „Ik gebruik ze nog niet, want het kost me twee biggen.” De varkenshouder verwacht dat het in de toekomst nog wel eens een eis kan worden en dan is zijn bedrijf er klaar voor. Bovendien zijn de hokken ook in te zetten als kraamopfokhokken.

In deze afdeling stuiten de dierenarts en inspecteur op een ton ontwormingsmiddel. „Houd je bij welke zeugen dit wanneer krijgen?” De varkenshouder antwoordt ontkennend, het toedienen staat omschreven in het behandelplan. „Alle zeugen worden op de vrijdag voorwerpen ontwormd.” Inspecteur Goossens legt uit dat dit onvoldoende is. Wanneer zo'n zeug onverhoopt wordt geslacht na het spenen moet je op het formulier voor de Voedselketeninformatie (VKI) aangeven of het dier in de afgelopen 60 dagen is behandeld. Dit geldt voor alle medicijnen en je moet het ook invullen wanneer de wachttijd al is verstreken. Mocht er in het vlees een residu worden aangetroffen, of een afwijking, en er staat geen behandeling op het VKI dan worden de inspecteurs van de NWWA ingeschakeld. Voor het verkeerd invullen van de VKI krijgt de varkenshouder dan al een boete van 2.500 euro.

Afleidingsmateriaal

In één van de afdelingen met gespeende biggen ligt een big in de controlegang. Dirks heeft het dier

vloer moeten dan kiezen of ze zo'n afdeling leeg laten staan of toch gaan investeren. Goossens ziet graag dat er in het vervolg bij zo'n regeling ook wordt gekeken naar de houdbaarheid van de stallen. Kunnen de stallen nog zo lang mee als de regeling voorschrijft?

Consequenties

Bij het vaststellen van een overtreding neemt de NVWA maatregelen die in het interventiebeleid beschreven staan. Vaak lopen herstel en sanctie naast elkaar.

Bij een sanctionerende maatregel gaat het om een bestuurlijke boete, via het boetebureau van de NVWA of om een proces verbaal dat via het Openbaar Ministerie loopt. Bij een lichte overtreding volgt een herstelbrief waarin de geconstateerde overtreding wordt gemeld. In deze brief staat ook de termijn waarin de veehouder moet zorgen dat het

probleem is verholpen. Nadien volgt een herinspectie. Wanneer dan nog niet aan de eisen is voldaan, gaat het 'Rapport van bevindingen' naar de Rijkdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Aan de hand van dit rapport legt RVO.nl last onder bestuursdwang of een last onder dwangsom op. Bij het eerste worden de maatregelen op kosten van de houder in opdracht van RVO.nl uitgevoerd, bij het tweede wordt een dwangsom geïnd op het moment dat de maatregelen na een bepaalde termijn niet door de veehouder zijn uitgevoerd.

De dwangsom is een berekening van het aantal dieren waarop de overtreding van toepassing is, maal het bedrag dat nodig is om de aanpassing door te voeren. „Een dwangsom is bedoeld om de veehouder te bewegen actie te ondernemen, wanneer de dwangsom te laag is zal hij deze liever betalen dan het doen van een duurder aanpas-

sing”, vertelt Goossens. Mastenbroek heeft er cijfers bij om een beeld van de situatie te schetsen. In 2014 werd op 86 bedrijven een rapportage gemaakt met als doel een last onder dwangsom. „Bij ongeveer de helft van deze bedrijven ging het om de huisvesting in de vroege dracht.”

De inspecteurs kunnen ook een procesverbaal maken (15 in 2014), waardoor een zaak strafrechtelijk kan worden behandeld. „Alleen een strafrechter kan een veehouder een houdverbod opleggen”, zegt de dierenarts. Als dieren niet goed worden verzorgd, kan worden besloten dat dieren elders moeten worden verzorgd op kosten van de houder. „Maar het heeft zeker de voorkeur om de zaken op het bedrijf te herstellen”, zegt de dierenarts. ■

 Reageren?
j.cornelissen@pigbusiness.nl

Inspecteur Pieter Goossens controleert de afmetingen van de hokken en het aandeel dichte vloer.

vanmorgen behandeld tegen hersenvliesontsteking en het apart van de anderen gelegd. Op het rooster in de gang ligt een jutezak en er staat voer en drinkwater. Als er geen water en voer verstrekt was en wanneer het rooster onder de big niet was afgedekt, had de varkenshouder hier problemen mee kunnen krijgen. Nu kunnen Goossens en de dierenarts er wel vrede mee hebben. De dierenarts loopt nog even het behandelingschema door met Dirks en Goossens attendeert Dirks nogmaals op het invullen van het VKI. Dirks gaat hiermee aan de slag. Naast het ontwormmiddel voor de zeugen en twee vaccinaties gebruikt Dirks nagenoeg geen medicijnen. „De laatste keer dat ik, voor vandaag, antibiotica heb gebruikt is in mei 2014.” Toen behandelde de varkenshouder enkele biggen met slingerachtige verschijnselen. Doordat Dirks bijna nooit gebruikmaakt van antibiotica kan hij dieren leveren aan farmaceutische bedrijven die onderzoek doen naar vaccins. In één van de afdelingen met vleesvarkens is de ketting gebroken waaraan het afleidingsmateriaal hangt. In een volgende afdeling hangen alleen de kettingen nog, de blokjes zijn er vanaf. Het wordt opgemerkt door Goossens. Het missende afleidingsmateriaal komt in het rapport te staan zodat, wanneer er bij een volgende inspectie weer afleidingsmateriaal ontbreekt, actie kan worden ondernomen. „Ik vertrouw er op dat hij het in orde gaat maken, bij de biggen zou hij het direct

kunnen doen en bij de vleesvarkens op het moment dat de afdeling leeg staat.” De varkenshouder reageert: „Wanneer de bouwvak er op zit, heb ik weer meer tijd en wordt het opgelost.”

Administratie

De inspecteur controleert niet alleen het fysieke bedrijf, ook wordt de administratie bekeken. In dit geval blijft het bij een snelle blik, omdat het bedrijf niet zo lang geleden ook is gecontroleerd. De dierenarts ziet dat bedrijfsbehandelplan van dit bedrijf wat aandacht

verdient. In de map zit alleen het plan van 2014, sindsdien is het ontwormingsmiddel veranderd. Er wordt afgesproken dat Dirks het meest recente behandelplan per e-mail naar de inspecteur stuurt. In het kantoor wordt het bezoek nog eens kort samengevat, zodat Dirks weet welke punten hij moet aanpakken. „Het bezoekrapport moet geen verrassing zijn voor de veehouder”, besluit Goossens. De varkenshouder ervaart de inspecties van de NVWA niet als vervelend. „Het hoort erbij. Ik vind het niet vervelend zolang het maar op een normale manier kan gaan.”